

Resurse ale realismului scenic în teatrul de amatori

Impresionanta dezvoltare a mișcării teatrale de amatori, dispunând astăzi de formații reprezentative la nivelul fiecărui județ al țării, de săli de spectacole ce sînt în primul rînd săli de teatru, manifestările fiind urmărite de un public din ce în ce mai numeros, mai avizat și mai receptiv, dornic să participe și la reuniunile și colocviile pe care echipele teatrale de amatori și le-au dezvoltat într-un sistem propriu, cu sprijinul direct al artiștilor profesioniști și al asociației profesionale a acestora (A.T.M.), își are desigur explicația și în caracterul puternic stimulat al Festivalului național „Cîntarea României”, pentru acest gen de activitate artistică, de o mare eficiență educativă. Este și motivul pentru care evoluția formațiilor teatrale de amatori în cele cinci ediții de pînă acum ale festivalului s-a bucurat în general de o atenție corespunzătoare din partea publicațiilor noastre culturale, a radioului și televiziunii, sporirea numărului formațiilor teatrale, îmbunătățirea orientării lor repertoriale și sensibila creștere a calității spectacolelor găsindu-și nu o dată o reflectare adecvată și entuziastă în consemnările comentatorilor culturii de masă.

Prin specificul său, cît și prin performanțele de artă teatrală autentică la care accede tot mai des în ultima vreme, teatrul de amatori are nevoie însă și de o cercetare aplicată, specializată, a direcțiilor sale evolutive, critica noastră teatrală arătîndu-se de altfel receptivă în înregistrarea fenomenului și a implicațiilor sale socio-culturale. În context, nu ni se par deloc neglijabile nici strădaniile revistei „Teatrul” de a reflecta cu o mai mare comprehensiune dinamica fenomenului și a conexiunilor sale cu teatrul profesionist, consemnînd principalele manifestări competitive și colocviale ale amatorilor, o analiză a evoluției formațiilor teatrale de amatori în cea de-a cincea ediție a festivalului fiind găzduită în numerele 7—8 și 9/1985 ale revistei.

Dacă am avut posibilitatea să investigăm, cu acel prilej, coordonatele majore ale orientării repertoriale a amatorilor,

înregistrînd caracterul din ce în ce mai cuprinzător și mai substanțial al opțiunilor repertoriale, conducînd concomitent la o considerabilă creștere a nivelului calitativ al spectacolelor și la o mai atentă și sensibilă receptare a lor de către public, credem că au rămas mai puțin cercetate pînă acum principalele modalități spectaculare și direcții interpretative practicate în teatrul de amatori, așa cum s-au conturat ele în 1985, la ultima ediție a festivalului.

Vom încerca deci să vedem spre ce gen de teatru sînt înclinați cu predilecție regizorii spectacolelor teatrale de amatori, fie ei profesioniști sau neprofesioniști, și ce este caracteristic în jocul interpreților, pentru etapa actuală de evoluție a teatrului de amatori.

Atît la nivelul teatrelor populare și muncitorești, care beneficiază mai des de o îndrumare din partea profesioniștilor, de regizori și actori a căror prezență e vizibilă în conceperea și realizarea artistică a spectacolelor, cît și la nivelul masei formațiilor teatrale, care, în mod obiectiv, nu pot dispune de un sprijin direct din partea profesioniștilor, dar au deseori adevărați animatori teatrali, de vîrste și profesii diferite, se practică în general un teatru realist, de formulă stanislavskiană, accentul pus pe „trăirea” interpretării neexcluzînd însă sublinierea convenției teatrale, mai ales prin modalitățile scenografice folosite. Acestea au de multă vreme tendința de a părăsi o detaliată reconstituire de tip ambiental, în favoarea unui realism esențializat, bazat pe puterea de sugestie a citorva elemente de decor, capabile să stimuleze reflexivitatea spectatorului, fie pentru a completa imaginar o serie de detalii, fie pentru a realiza că, de fapt, teatrul modern nu mai are propriu-zis nevoie de ele.

În funcție de personalitatea regizorilor și animatorilor diverselor formații, asistăm și la tentative de depășire a realismului stanislavskian, multe dintre ele remarcabile prin originalitate și fantezie, capabile să configureze, treptat, o bine-

venită diversificare stilistică a modalităților interpretative. În spectacolul lui Alexa Visarion cu *Scene de carnaval*, după *D-ale carnavalului* de I. L. Caragiale, trupa Teatrului popular din Caracal se dovedește capabilă să materializeze scenic conceptul de „stare” formulat de acest regizor, evoluind cu siguranță și dezinvoltură într-o cu totul altă cheie stilistică decât cea a montărilor sale obișnuite. De la gestică la machiaj și de la relațiile dintre personaje la ritmul montării, totul se desfășoară în cheia unui grotesc halucinatoriu, în care personajele își exteriorizează parcă zonele încărcate ale subconștientului.

La Teatrul popular din Tîrgoviște, montînd *Speranța nu moare în zori* de Romulus Guga, Liudmila Szekely-Anton imprimă trupei tonalitatea unui realism metaforic, pe care îl vom regăsi, cu unele accente de nedisimulat sarcasm, și în jocul esențializat al trupei Teatrului muncitoresc din Tîrnăveni, transfigurînd scenic universul atît de bogat în semnificații al piesei *Chițimia* de Ion Băieșu.

Tinerete fără bătrînețe de Eduard Covali, după basmul lui Petre Ispirescu, îl determină pe actorul Constantin Fugașin să adopte, pentru spectacolul Teatrului popular din Drobeta-Turnu Severin, modalitatea unui realism poetic, cu bogate sugestii simbolice, jocul interpreților căpătînd deseori un hieratism mărturisitor pentru rafinamentul montării.

Construindu-și spectacolul „la vedere”, tînrul colectiv al Întreprinderii de aparataje și mașini electrice din Sfîntu Gheorghe — județul Covasna e preocupat de sublinierea caracterului convențional al mijloacelor de interpretare teatrală, spectacolul *Dincolo de marea cea mare* de Bălint Tibór (în limba maghiară) distingîndu-se prin modernitatea și concizia expresiei scenice, situată aici la antipodul reconstituirilor tradiționaliste.

Tot Constantin Fugașin, în spectacolul *Rîndutele* de Marin Sorescu, montat la Grupul teatral „Eveniment” al Ansamblului artistic al U.T.C., găsește modalității de interpretare realistă un inedit ton confesiv, pe care îl alternează cu pitorești tablouri vivante, într-o textură scenică originală, capabilă să revîvie, odată cu atmosfera unor locuri și a unei vârste a copilăriei, o întregă filozofie de viață.

De la suculența umorului popular, supralicitînd chiar pitorescul unor situații comice, la șarja acuzat caricaturală, cu unele accente expresioniste, practică în spectacolul-colaaj al brăilenilor, intitulat *Valurile vieții*, după piese de Ion Băieșu, și pînă la grotescul ticăloșiei, declarate cu

Șerban Chiosan (Iordache), Mișu Slătulescu (Crăcănel) și Ion Florica (Pampon), în „Scene de carnaval” după I. L. Caragiale la Teatrul popular din Caracal

patetism și orgoliu, din spectacolul piteștean al lui Val Dobrin, grupînd fragmente din piesele lui Teodor Mazilu, sub titlul *Taraba cu tandrețe*, jocul actoricesc al amatorilor refuză a se cantona într-un realism plat, reconstituitiv, pentru a se deschide unor modalități de interpretare diverse, bogate expresive, adecvate teatralității specifice a autorilor reprezentați și sensibilității contemporane a publicului.

Deloc întîmplătoare, apariția musicalului în teatrul de amatori răspunde și ea preferințelor publicului și poate conduce la spectacole de o remarcabilă ținută artistică. Tache, Ianke și Cadir, după piesa lui Victor Ion Popa, beneficiind de o inspirată muzică originală, creată și interpretată tot de amatori, la Teatrul popular din Lugoj, în regia lui Dan Radu Ionescu, e o dovadă concludentă a bogăției și diversității resurselor interpretative de care dispune teatrul de amatori. Valorificarea lor scenică, în reprezentații de reală performanță artistică, ține însă de priceperea și dăruirea cu care artistul profesionist colaborează cu amatorii.

Victor PARHON